

* (بانگ) *

این کلمه در زمان قدیم با آنکه همدام داشته و همیشه با تجارت توام بود معذالك باسم کنونی خود در کتب قدیمه دارای ذکری نیست و همه جا به صرافی که همان خرد کردن و شناختن پول و تحصیل مقداری منفعت در نتیجه مبادله پولی و ضمناً قبول امانت و قرض دادن به اشخاص است تعبیر میشود. صرافی از دیر زمان معمول و مورد بحث تاریخ میباشد و بعضی ها پیدایش آنرا به فنیقیها که در تجارت دارای تخصص بودند نسبت میدهند. ملت یهود در توسعه و تکمیل آن مدخلیت عمده داشته است. در یونان صراف بقدری مهم و شغل صرافی. بقدری با اهمیت بود که غالب اشخاص ثروتمند پول خود را برسم امانت نزد آنها گذاشته و سند نمیگرفتند زیرا قول یا دفتر صراف را از هر سندی معتبرتر می پنداشتند، لکن در روم برای طرفین معامله مبادله سند از ضروریات شمرده میشد و صرافان آنجا تجارت فلزات قیمتی و صنعت آب کردن آنها را به شغل خود ضمیمه کرده و دو قسم صرافی داشتند یک قسم عمومی که پولهای امانت را بدون منفعت قبول میکرد و قسم دیگر دولتی که پول خزانه را در قبال ضمانت و ربح قرض میداد. عمل صرافی پس از انهدام امپراطوری روم تنزل کرد و در اواسط قرون وسطی کار آن

بجائی رسید که در میدانهای عمومی شهرهای ایتالیا بعضیها میز
 ویانیمکتی که آنرا بزبان خود بانك و بابانکو میگفتند ، گذاشته
 و پشت آن نشسته به خرد کردن پول اشتغال داشتند. از اینجا
 کلمه بانك ریشه حقیقی خود را میگیرد که بتدریج شاخه های
 بسیاری تهیه کرده و بالاخره بشکل امروزی رسیده است . رو بهم
 رفته معنی بانك امروزی را میتوان اینطور خلاصه کرد که تادیه
 و وصول را بحساب دیگران انجام میدهد یا پول را اعم از مسكوك
 و برات و بلیط و اسهام عمومی و صنعتی و هر اوراق دیگر که
 از طرف دولت یا شرکت و یا افراد دارای اعتبار باشد خریدده و
 میفروشد و دارای اقسام متعدده است که چهار قسم آن مهمتر از
 سایر اقسام است و آنها عبارتند از :

۱ - بانك رهنی و فلاحی

۲ - بانك های جمعیتی

۳ - بانك معاملات

۴ - بانك تجاری

اقسام بانك
 ۱ - بانك رهنی و فلاحی بوسیله بلیط های
 خود که قبلا اعتبار آنها را بوجود آورده است بکسیکه چیزی
 رهن میگذارد بمقدار نصف و یا دوثلث قیمت باخذ يك منفعت
 سالیانه از ۴ تا ۵ رقدر در صد که مطابق با شرایط معامله باشد
 پول میدهد . صاحبان اراضی می توانند پس از آنکه زمین

خود را برهن گذاشته و بمقدار نصف و یا دو ثلث قیمت پول گرفته از محصول سالیانه زمین ، هر ساله مبلغی از قرض خود و ربح آنرا بپردازند .

۲ - بانكهای جمعیتی كه غالباً روی اساس تعارن بنا میشود ، برای اجزاء و كارگران يك اداره و یا مؤسسه است كه بمبلغ معین می توانند از آنجا پول بگیرند و این استقراض بضمانت عمومی تامین میشود و در حقیقت ارباب بانك مشتریهای او هستند زیرا آنها هستند كه با صرفه جوئی ، و یا مبلغی از حقوق خود سرمایه بانك را تشکیل داده و در عین حال در موقع لزوم از آنجا استقراض مینمایند و عملیات این قسم بانكها را میتوان بشرح ذیل ایراد نمود .

۱ - آنهائیکه اعتبار میخواهند خودشان واجد بانك بوده و به نفع و ضرر خود ، آنرا اداره مینمایند .
 ب - آنهائیکه پول میگذارند منفعت گرفته و همان منفعت از پول گیرنده بمقدار زیادتر وصول میشود

ج - صرفه جوئی جمعیت بوسیله سهام وارد صندوق شده و به تناسب وجوه برداختی منفعت داده میشود

د - قرض گیرنده دارای اعتبار محدود بوده و بضمانت عمومی قرض میگیرد و از حقوق خود منفعت و اصل قرض را تادیه میکنند .

۳ - بانك معاملاتی در ایشتری از کارهای خود مانند بانك

تجارتی است و کار عمده او بعلا و قبول پول امانت و تادیه آن بحساب

جاری و یا موعده معینی، خرید و فروش بروات و اسهامی است که
بدرج روز ممکن است گاهی ترقی و زمانی تنزل نماید و معاملات

اورا می توان بطریق ذیل تعیین کرد

الف - خرید و فروش بروات

ب - خرید و فروش اسهام برای شخص ثالث بطور حق العمل

پ - دریافت منفعت اسهام و حفظ آن

ج - قرض دادن به بهای اسهام که برسم امانت نزد خود نگه میدارد

باخذ منفعت. اختلاف این قسم از بانگها با بانك تجارتي آنست

که ازلی با سرمایه جاری بکار مشغول میشود و دومی با سرمایه ثابت

یعنی اولی سرمایه خود را همیشه برای معاملات بکار انداخته

و دومی آنرا برای حفظ اعتبار، حفظ مینماید.

۴ - بانك تجارتي یا بطور مطلق بانك و آن بر سه قسم است

بانك امانت، بانك استقراضی، بانك انتقالی. اولی منحصر بتاریخ

بوده و امروزه برای قبول امانت يك بانك مخصوص وجود ندارد.

بانك استقراضی از معاملات خصوصی خارج نشده و بلیط صادر

نمیکند و با قواعد اساسی تجارتي تشکیل می شود.

بانك انتقالی که يك کمپانی با مسؤلیت محدود می تواند آنرا تشکیل

دهد، صدور بلیط را که در روئیت و بعد امل قابل تادیه باشد به عملیات

خود ضمیمه مینماید و غالباً این دو بانك در معاملات لازم و ملزوم

یکدیگر هستند . اساساً کارهای عمده بانك را (بانك تجارتي)

میتوان بشرح ذیل بیان نمود :

الف - دریافت و حفظ پولهای امانت و تادیه آن در مواقع درخواست بدون آنکه منفعت بدهد و معاوضه پول بوسیله نقل و انتقال .

ب - قرض دادن تجارتي با اخذ منفعت قابل تغییر بر حسب وقت و مخصوصاً تطویل موعده

پ - صدور بلیطهای بانك قابل تادیه در روئیت و بحامل

ج - تعیین اعتبار باز برای اشخاص و یا شرکتهای تا يك مبلغ معین در عوض ضمانت و یا قدرت به ادای وجه .

وظیفه اصولاً میتوان گفت بانك که کار عمده دارد یا عامل مبادله بانك است و یا عامل اعتبار . قبول امانت و نقد و انتقال آن

به قسمت اول راجع بوده . صدور بلیت ، قرض دادن ، مساعده

و اعتبار قسمت ثانوی را تشکیل میدهد و هرگاه بخواهیم باز هم

برای بانك يك معنی حقیقی پیدا نمائیم باید بگوئیم بانك صندوق

عمومی بوده و با وجود آن لازم نیست اشخاص ، زحمت نگهداری

صندوق علیحده و شمردن و تحویل دادن و تحویل گرفتن وجه

به خود بدهند و دلالت بانك در اطاق تفریح و می توانند برای

مشتریهای خرد هر نوع خرید و فروش بروات و بانقل و یا انتقال

پول را تهیه نمایند و رفتی از يك شهر تجاوز کرده و عمل تادیه

دریافتی برای نقاط مختلفه لازم گردید در آن صورت مدیران بانك

همان دل دلالهارا هر يك برای شهر و مشتری بهای خود ایفاء خواهند نموده
 بعضی با نگهبان پول را بدون تادیبه منفعت قبول مینمایند
 بعضی دیگر با تعیین موعده ، منفعت داده و آنرا به نفع ضرر خود
 بکار میاندازند .

وقتی پول منفعت داشت برای بانك کمتر خطر ناك است زیرا
 موعده تادیبه را دانسته و در فراهم کردن آن دچار مشکلات
 نمی شود و همچنین هر گاه پول را برسم امانت قبول کرد و کاملاً
 دقیق شد یا زهم خطر متوجه او نیست زیرا البته با عده بسیاری
 طرف حساب بوده و همیشه اضطراب در اول از يك جمع کوچکی تولید
 می شود که محاط بانك میباشد . موقع خطر وقتی است که يك اتفاق
 فوق العاده می افتد و مردم احتیاج به پول پیدا میکنند و صندوق
 بانك خالی میشود و در این موقع هر گاه احتیاط نکند حتماً
 ورشکست خواهد شد .

علاج ورشکستگی از امانت این است که آنها را تشخیص داده
 و معین نماید کدام اعتباری بوده و کدام غیر اعتباری است برای اولی يك
 مدت در تادیبه و يك منفعت وضع کند و برای دومی یعنی آنهائیکه
 میخواهند حساب جاری داشته و منفعت نگیرند ، همه وقت مواظبت
 دقیقانه خود را اعمال نماید .

بانك در موارد ذیل یا بوسیله پول و یا بلیطهای صادره خود معامله
 و یا تادیبه مینماید

- ۱ - معمولا قرض میدهد و در اینجا منفعت گاهی معمولی و زمانی با ترس از تلف شدن پول اخذ میگردد و قرض گیرنده بعنوان ضمانت با دو امضاء و بلکه سه امضاء معتبر پول میگیرد، در این موقع وعده هر قدر کمتر باشد البته بهتر است (حداکثر سه ماه) و تشخیص وعده یکی از کارهای مهمی است که با بصیرت رؤسای بانك بعمل میآید و بانك در اوقات شکست تجارتي میتواند به منفعت زیادتر به اشخاص مطمئن و به وعده کم قرضی بدهد.
- ۲ - مساعدت باز جهت اشخاص و یا شرکتهای تعیین مینماید و در اینجا برخلاف قرض برای وجه تادیه شده بیش از يك امضاء بعنوان ضمانت لازم نداشته و مانند معامله تجارتي منفعت نمیبرد.
- ۳ - مساعدت روی ارزش میدهد و آن اعتباری است که بضامات مال التجاره یا اسناد و اوراق و سهام شرکتهای و غیره بیک موعده معین و به منفعت معین داده شده و در صورت عدم تادیه در موعده مذکور وجه الضمانه فروخته میشود. هر گاه وجه الضمانه زمین و یا مایملک غیر منقول باشد برای بانك تولید زحمت مینماید زیرا چون مال التجاره نیست ممکن است در موقعیکه احتیاج به پول دارد نتواند آنها را بفروشد؟
- بانك چگونه میتواند اعتبار بلیطهای صادره خود را تامین نماید؛ بانك دارای سرمایه و پولهای امانت و ضمانت های استقراری است

و با همین عوائد بخوبی قادر به حفظ اعتبار خود بوده و مردم
 بلیط يك بانك خوش حساب را مثل طلا قبول مینمایند و در
 صورتیکه بخوش حسابی خویشش احتیاط و مواظبت را ضمیمه
 نماید، میتواند فقط صدی بیست بلیط های صادره را همه وقت
 طلای موجود نگهدارد و انتشار بلیط بانك تزئید پول را در ممالک
 سبب بوده و مردم پس از آنکه مطمئن گردیدند که با بلیط های
 مذکوره مبادله مقصور است اصلاً استعمال آنرا بیش از مسكوك
 راغب میکردند ولی در عین حال باید دانست که این ورطه با همه
 منافع خود در صورتیکه مواظبت دقیقا در اطراف آن بعمل نیاید
 ممکن است خطرناک بوده و در اثر رقابت و رشکستگی بانك را
 فراهم نماید

م. ع. گ

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

گر قرب خدا میطلبی دلجو باش

و ندر پس و پیش خلق نیکو گو باش

خواهی که چه صبح صادق الوعد شوی

خورشید صفت با همه کس یکر و باش

بایزید بسطامی